

Netwerk Utrecht2040 wil aantrekkelijke en duurzame provincie

'Succes als brandstof voor duurzame verandering'

TEKST HANS HAJÉE FOTOGRAFIE HANS KOKX

In Netwerk Utrecht2040 werken overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven samen aan een versnelling van duurzaamheid. 'Verandering kost tijd en vergt een lange adem,' weet voorzitter Joris Hogenboom. 'Tegelijkertijd zijn concrete resultaten op korte termijn nodig. Want succes motiveert. Het is de noodzakelijke brandstof op weg naar het uiteindelijke doel: een energieneutrale en klimaatbestendige provincie in 2040, met een goede kwaliteit van leven voor alle inwoners.'

De Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) werkt al veertig jaar aan een provincie met een mooi landschap, rijke natuur en een schoon milieu. 'In de beginperiode waren we vooral bezig met agendasetting. Druk uitoefenen op overheden om een goed milieubeleid te voeren,' vertelt directeur Joris Hogenboom. 'Gaandeweg veranderde die rol. We nemen nu ook zelf initiatieven om verduurzaming te versnellen. De NMU fungeert als aanjager en ondersteunt organisaties die willen veranderen. Want steeds meer bedrijven en instellingen zien de noodzaak tot verduurzaming en de kansen die dit oplevert. Vaak hebben ze echter moeite om initiatieven door de eerste fase te brengen en tot een succes te maken. Daar helpen wij bij door het geven van advies en het verbinden van partijen.'

Stip aan de horizon

Hogenboom's voorzitterschap van Netwerk Utrecht2040 past naadloos in de activiteiten van de NMU. 'Dit samenwerkingsverband ontstond in 2009 op initiatief van Gedeputeerde Duurzaamheid Wouter de Jong. Het

ontbrak de provincie destijds aan een duurzaamheidsagenda. Daartoe is eerst de Staat van Utrecht opgesteld (zie kader, red.). Een inventarisatie, een foto als het ware, die de toestand van de provincie op het gebied van duurzaamheid in kaart bracht.'

'Economisch voordeel en verduurzaming kunnen hand in hand gaan'

Deze momentopname gaf inzicht in opgaven en kansen. 'Om hier samen aan te werken, is het Netwerk Utrecht2040 gevormd met partners uit overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke en kennisorganisaties. NMU was daar één van. De ambities zijn gebundeld in een gezamenlijke stip aan horizon: in 2040 wil de provincie zowel energieneutraal als klimaatbestendig zijn. Niet langer

afhankelijk van fossiele brandstoffen door besparing en de inzet van duurzame energie. En voorbereid op het veranderende klimaat door versterkte dijken, meer ruimte voor rivieren en wateropvang voor piekmomenten. Maar ook met een innovatieve economie, een sterke natuur en mooi landschap. Een provincie waarin iedereen meetelt en het goed leven is. Hoge ambities dus! Door individuele inspanningen en samenwerking dragen partners van het netwerk bij aan de realisatie van deze doelen.'

Maximaal draagvlak

In 2011 lag in het nieuwe provinciale college de vraag voor, hoe verder te gaan met Netwerk Utrecht2040. Hogenboom maakte met vertegenwoordigers van een aantal andere partners deel uit van een kerngroep. 'Het belang en de kracht van het netwerk is zodanig dat wij besloten om door te gaan. De Provincie fungeert niet meer als trekker, wel als loyale en geëngageerde partner. Ik zie het als een logische ontwikkeling dat nu andere partijen hun verantwoordelijkheid nemen.' Een heroverweging na de doorstart luidde een nieuwe fase in, met Hogenboom als voorzitter. 'Bij duurzaamheid gaat het vaak om complexe opgaven. Verandering kost tijd en vergt een lange adem. Tegelijkertijd is concreet resultaat op korte termijn nodig. Succes motiveert; het is de noodzakelijke brandstof op weg naar het uiteindelijke doel. Daarom ligt de nadruk bij Netwerk Utrecht2040 nu op concrete onderwerpen die de 45 partners als opgave én als kans zien. Het eerste is vooral de insteek van overheden en maatschappelijke organi-

NIEUWE STAAT VAN UTRECHT

De Staat van Utrecht brengt de duurzame prestaties in de provincie in kaart. Niet alleen het milieu, ook aspecten als werkgelegenheid, economie en sociale cohesie komen hierin aan de orde. Na de nulmeting in 2008 en een vervolg twee jaar later is een nieuwe Staat van Utrecht opgesteld. Die wordt eind november gepresenteerd tijdens de najaarsbijeenkomst van Netwerk Utrecht2040. Joris Hogenboom licht alvast een tip van de sluier op. 'Utrecht doet het economisch goed. Er is relatief een lage werkloosheid, een hoge arbeidsproductiviteit en een hoog investeringsniveau in het bedrijfsleven. De kwaliteit van het voortgezet onderwijs blijft achter en er zijn relatief veel voortijdige schoolverlaters. De leefomgeving is nog niet op orde; met name de luchtkwaliteit moet beter en er wordt veel geluidhinder ervaren. Met de natuur gaat het in kleine stapjes weer iets beter, maar relatief ten opzichte van Nederland neemt de oppervlakte natuur maar langzaam toe. Het energiegebruik blijft hoog en wat betreft duurzame energieopwekking bungelt Utrecht onderaan.'

saties, kansen spreken meer aan bij het bedrijfsleven. Door die twee aspecten te combineren, is het draagvlak maximaal.'

Leren van ervaringen

Een van de sleutelthema's is de transformatie van leegstaand vastgoed. Om geslaagde initiatieven zichtbaar te maken, was transformatie in 2013 onderwerp van de Duurzaamheidsprijs die het netwerk jaarlijks uitreikt. Winnaar werd Jutphaas Wonen dat een kantoorgebouw met succes herontwikkelde tot appartementen. 'Door dit project een podium te geven, zijn andere initiatieven gestimuleerd. Ook konden zij de ervaringen van het winnende project gebruiken om hun eigen proces te versnellen.'

Thema voor de Duurzaamheidsprijs 2014 is energiebesparing. 'Deelname stond open voor initiatieven die het energieverbruik in bestaande woningen helpen terugdringen. Opnieuw een concreet onderwerp met grote economische impact. Onder de ruim dertig

aanmeldingen waren veel inspirerende voorbeelden waaruit vier genomineerden zijn gekozen. Eind november wordt de winnaar bekendgemaakt.'

Kansen blijven liggen

Het bedrijfsleven is een cruciale stakeholder voor Netwerk Utrecht2040. 'Een groep koplopers heeft al grote stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. Vaak vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en een intrinsieke motivatie,' weet Hogenboom. 'Veel bedrijven hebben echter de handen vol aan het runnen van hun dagelijkse business. Volstrekt begrijpelijk heeft verduurzaming dan geen prioriteit. Maar zij laten hierdoor wel kansen liggen. Duurzaamheid kan zorgen voor nieuwe producten en diensten en helpen om kosten te besparen.'

Zonnepanelencalculator

Om bedrijven tot concrete actie te bewegen, is het zaak de drempel zo

laag mogelijk te maken. 'Kijk naar zonnepanelen. Die kunnen voor veel bedrijven voordeel opleveren maar er komt het nodige bij kijken. Is plaatsing technisch haalbaar, hoe lever ik energie terug aan het net, is sprake van investeringsaftrek? Daarom heeft de NMU een Zonnepanelencalculator ontwikkeld (www.zonnepanelencalculator.nl). Die geeft na invoering van een aantal gegevens direct inzicht in de benodigde investering en terugverdientijd.'

Er zijn meer voorbeelden waarbij economisch voordeel en verduurzaming hand in hand gaan. 'Zoals energiebesparing door isolatie van woningen en alternatieve vormen van transport. Maar ook investeringen in de natuur bieden kansen. De overheid trekt zich op dit gebied steeds verder terug. Door groene projectontwikkeling kan de markt een rol spelen bij beheer en zelfs uitbreiding van natuur. Op dit moment zijn we hierover met een aantal partijen in gesprek.'

Joris Hogenboom: 'Het laatste wat je moet doen, is stoppen met het Energieakkoord.'

Vraagtekens bij Energieakkoord

Medio 2013 sloten ruim veertig organisaties een landelijk Energieakkoord voor duurzame groei. Het gaat om breed gedragen afspraken over energiebesparing, schone technologie en klimaatbeleid. Amper een jaar na dato zetten het Planbureau voor de Leefomgeving en Energieonderzoek Centrum Nederland grote vraagtekens bij een aantal belangrijke doelstellingen uit het akkoord. Zo lijkt het beoogde aandeel van 14 procent duurzame energie in 2020 nu al onhaalbaar.

Hogenboom heeft gemengde gevoelens bij deze conclusies. 'Het kost simpelweg tijd om substantiële vooruitgang te boeken. Als politicus zou ik daarom niet nerveus worden omdat na een jaar nog niet veel is bereikt. En het laatste wat je moet doen, is stoppen met het Energieakkoord. Dat is echt onzin.'

Utrechtse energieagenda

Wel roept de NMU-directeur op tot actie. 'Soms wordt gedacht dat met de ondertekening van zo'n akkoord het werk gedaan is. Maar dan begint het pas. Ook moet men zich goed realiseren dat een groot deel van de maatregelen lokaal en regionaal wordt uitgevoerd. Door bedrijven, corporaties en woningeigenaren.' Voor de zo noodzakelijke regionale vertaling van het Energieakkoord is volgens Hogenboom te weinig aandacht. 'Er zijn enorme kansen op kostenbesparing en investeringen in de regionale economie en werkgelegenheid. Nu geven we in Utrecht jaarlijks 2,5 miljard uit aan fossiele brandstof! Dat kunnen we ombuigen in duurzame energieopwekking, isolatie, schone voertuigen et cetera. Maar dat gaat niet vanzelf en vraagt om een krachtenbundeling. Daarom pleiten wij voor een Utrechtse energieagenda. Samen met onder meer de Economic

Board Utrecht willen we komen tot een pragmatische aanpak. Per deelonderwerp kijken wat goed gaat, wat beter kan en hoe we dat samen kunnen versnellen. Beginnen met het laaghangend fruit, thema's waar het snelst winst te halen is, en van daaruit verder gaan.'

De beoogde aanpak is gepresenteerd aan de gemeenten van de U-10 en de Statencommissie van de provincie. 'De reacties waren positief. We gaan nu om tafel om de aanpak verder uit te werken en te concretiseren. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor het bedrijfsleven. Zo is de energieagenda een mooi voorbeeld van waar Utrecht2040 voor staat: doelen en partijen verbinden, om meer vaart te maken met innovaties voor een duurzame provincie.' ■